

Συμπεράσματα Ημερίδας

Περιφερειακού Τμήματος Αθήνας και Ανατολικής Αττικής της Ε.Ο.Ε.Δ.Ε.,
Pierce, 1-2-18

Α. Η σημερινή υποβάθμιση της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων και το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια σταθερή υποβάθμιση της παρεχόμενης οικονομικής εκπαίδευσης στη χώρα μας και συγκεκριμένα, μια διαρκής συρρίκνωση της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Γενική Εκπαίδευση.

Η εξέλιξη αυτή έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις σημερινές ραγδαίες κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις, οι οποίες απαιτούν από το σύγχρονο σχολείο να εφοδιάζει τους μαθητές με σύγχρονες γνώσεις, αλλά και με όλες εκείνες τις κοινωνικές, ψηφιακές, και επιχειρηματικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την ομαλή ένταξη και προσαρμογή των νέων στην αγορά εργασίας σήμερα και αύριο.

Οι πολίτες ήδη από την ηλικία της εφηβείας ασκούν το ρόλο του καταναλωτή, του πολίτη που συμμετέχει στα κοινά, του αποταμιευτή. Αμέσως, αφού αφήσουν τα θρανία, γίνονται ψηφοφόροι και καλούνται να λάβουν χιλιάδες αποφάσεις που αφορούν το μέλλον τους (σπουδές, αγορά εργασίας, δανεισμός, κ.λπ.). Οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται με πολλούς περιορισμούς (εισοδηματικούς, φυσικών πόρων, γνωστικούς, πληροφοριακούς κ.λπ.) και πάντα υπεισέρχεται σε αυτές το κόστος ευκαιρίας, δηλαδή η θυσία που υφίστανται με κάθε επιλογή τους. Επιπρόσθετα, προγραμματίζουν να διεκδικήσουν αποτελεσματικότερα «καριέρες» στην παγκόσμια αγορά εργασίας, ή να ασκήσουν τις δικές τους επιχειρηματικές δραστηριότητές. Οι αποφάσεις αυτές είναι κρίσιμες όχι μόνο για τους ίδιους και τις οικογένειές τους, αλλά συνδέονται άμεσα με την αξιοποίηση των επενδύσεων στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση, το δημόσιο και το ιδιωτικό κόστος και όφελος.

Το πλαίσιο εντός του οποίου οι έφηβοι, στη χώρα μας, λαμβάνουν αποφάσεις που αφορούν τη μελλοντική ατομική και κοινωνική ευημερία και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη είναι πολύπλοκο, καθώς χαρακτηρίζεται από παράγοντες, όπως:

- μεταβολή των δημογραφικών δεδομένων προς το δυσμενέστερο,
- ραγδαίες εξελίξεις στις χρηματοοικονομικές αγορές λόγω της παγκοσμιοποίησης και των τεχνολογικών εξελίξεων,
- ασυμμετρία πληροφόρησης και έντονες κοινωνικές ανισότητες,
- υπερχρέωση των κρατών, οργανισμών και επιχειρήσεων
- έκρηξη των δανείων και των πιστωτικών καρτών των νοικοκυριών και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτές,
- αύξηση της πολυπλοκότητας των χρηματοοικονομικών προϊόντων,
- μη αποτελεσματική λειτουργία θεσμικών πλαισίων και κανονιστικών αρχών,
- εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης και των ρομπότ που εκτιμάται ότι θα αντικαταστήσουν 5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, έως το 2020,
- τάση εξάντλησης φυσικών πόρων και κλιματική αλλαγή,
- πολυπολιτισμικότητα κοινωνιών.

B. Τα οφέλη από τη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων.

Με βάση τα παραπάνω, η διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο προσφέρει πολλαπλά οφέλη στους εφήβους.

- Καλλιεργεί την κριτική σκέψη, όχι μέσα από αφηρημένα σχήματα, αλλά μέσω πραγματικών καταστάσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν.
- Συμβάλλει ώστε να είναι αποτελεσματικότεροι καταναλωτές, αποταμιευτές, δανειζόμενοι, ψηφοφόροι, πολίτες.
- Τους εφοδιάζει με τα απαραίτητα, ώστε να αντιλαμβάνονται και να κρίνουν καλύτερα το σημερινό πολύπλοκο περιβάλλον, να διαχειρίζονται με σύνεση τα χρήματά τους, να προγραμματίζουν και να θέτουν ρεαλιστικούς στόχους, να κατανοούν τις ανάγκες τους και να επιλέγουν τα προϊόντα που τους ταιριάζουν, να προβαίνουν στην κατά το δυνατό ορθότερη λήψη αποφάσεων, να γίνονται ικανότεροι διαπραγματευτές, να κατανοούν τη λειτουργία των ομάδων, να βελτιώνουν τις επικοινωνιακές τους ικανότητες, να ενισχύουν τη συναισθηματική τους νοημοσύνη.
- Τους τροφοδοτεί με όλες εκείνες τις απαραίτητες γνώσεις και πληροφορίες και υποστηρίζει τις ακαδημαϊκές και επαγγελματικές τους επιλογές, ειδικότερα αυτές που συνδέονται με το Επιστημονικό Πεδίο Οικονομίας και Διοίκησης.

Η χρηματοοικονομική εκπαίδευση με τη σειρά της, συμβάλλει στην καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην αέναη ευημερία των πολιτών. Ο χρηματοοικονομικός αναλφαβητισμός και οι επιπτώσεις του είναι πολύ πιο έντονες στις γυναίκες, στα άτομα χαμηλού εισοδήματος, στους πρόσφυγες και μετανάστες, στα άτομα που δεν είχαν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η έλλειψη χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης των ψηφοφόρων είναι απειλή για τη δημοκρατία και επιφέρει αυξημένη πιθανότητα φτώχειας και οικονομικού αποκλεισμού, υπερδανεισμό και καταστάσεις χρεοκοπίας, περιορισμένη ή μηδενική αποταμίευση για την αντιμετώπιση εκτάκτων γεγονότων ή μακροπρόθεσμων αναγκών, απώλεια εισοδημάτων και πλούτου από εσφαλμένες επιχειρηματικές ή επενδυτικές επιλογές, αδυναμία αποτελεσματικής διαχείρισης προσωπικών και οικογενειακών προϋπολογισμών.

Γ. Η διεθνής εμπειρία στη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων

Τα οικονομικά μαθήματα (Μικροοικονομία, Μακροοικονομία, Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων & Υπηρεσιών, Χρηματοοικονομικά, Επιχειρηματικότητα) εντάσσονται στα προγράμματα σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε πολύ μεγάλο αριθμό χωρών παγκόσμια.

Πλήθος εμπειρικών μελετών υποστηρίζουν την αναγκαιότητα της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων. Κύπρος, Γαλλία, Φινλανδία, πλήθος πολιτειών των ΗΠΑ, Βέλγιο, Αγγλία, Καναδάς, Σουηδία, πρώην χώρες του ανατολικού συνασπισμού είναι μερικές μόνο από τις χώρες που έχουν εντάξει στα προγράμματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οικονομικά μαθήματα.

Η τάση αυτή είναι εκρηκτική τα τελευταία 10-15 χρόνια και αφορά αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες. Το πιο βασικό είναι ότι πολλές χώρες πειραματίζονται

συνεχώς με τον αριθμό, την ποικιλία και το περιεχόμενο των διδασκόμενων οικονομικών μαθημάτων.

Δ. Οι πολιτικές και οι προτάσεις του Υπουργείου Παιδείας

Στην Ελλάδα εκτός από τη συρρίκνωση της διδασκαλίας των οικονομικών μαθημάτων, στο όνομα της διαθεματικότητας, με το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας, έλαβε χώρα στο αναλυτικό πρόγραμμα μια απλή, στρεβλή και ασύνδετη τοποθέτηση πληροφοριών και θεματικών περιοχών των κοινωνικών επιστημών.

Πλήθος εμπειρικών μελετών υποστηρίζει ότι, μόνον όταν υπάρχει βαθιά γνώση του αντικειμένου, η διαθεματικότητα μπορεί να είναι ουσιαστική. Καθοριστικής σημασίας είναι η εμπειρία και η ορθή επεξεργασία της πρότερης γνώσης, έτσι ώστε να προκύψει διεύρυνση και διασύνδεσή της με άλλους επιστημονικούς κλάδους. Ελλείψει των προαναφερθέντων παραγόντων, η γνώση μπορεί να διαστρεβλωθεί, να ακυρωθεί ή να απλοποιηθεί. Η διαθεματικότητα μπορεί να είναι ουσιαστική μόνο εφόσον οι μαθητές εκτεθούν επαρκώς στη διδασκαλία των αυτόνομων μαθημάτων. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όμως δεν έχει προηγηθεί αυτόνομη διδασκαλία των οικονομικών μαθημάτων, και δεν έχει ολοκληρωθεί στον αναγκαίο βαθμό η κατανόηση των εννοιών της οικονομικής επιστήμης.

Επιπρόσθετα, χωρίς να έχει διεξαχθεί κάποια έρευνα για τα μαθησιακά αποτελέσματα και του οφέλους ή όχι των μαθητών από τη διδασκαλία της Πολιτικής Παιδείας και μάλιστα σε σύγκριση με τα οφέλη από την προηγούμενη κατάσταση στην οποία κάθε επιστήμη (Κοινωνιολογία, Πολιτική, Οικονομία) διατηρούσε τη διδακτική αυτονομία της, επιχειρείται νέα ενοποίηση αντικειμένων με το μάθημα «Κοινωνία – Οικονομία» στη Γ' Γενικού Λυκείου. Πότε, όμως, το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών θα στηρίζεται σε σύγχρονα επιστημονικά και εμπειρικά δεδομένα και όχι σε απλοποιημένες εικασίες ή μεμονωμένες προσωπικές απόψεις;

Ε. Επίλογος – Προτάσεις

Με βάση τα παραπάνω, προτείνεται η αύξηση των οικονομικών μαθημάτων που διδάσκονται στο Γενικό Λύκειο στη χώρα μας και η αυτόνομη διδασκαλία τους ως διακριτά μαθήματα από τα μαθήματα των άλλων κοινωνικών επιστημών.